

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Disp. XVI. De scientia beata animæ Christi,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

verbum propriè accipiatur, in divinis non dicitur nisi personaliter, si autem accipiatur communiter, poterit etiam dici essentialiter. Similiter essentia divina in beatifica visione gerit vices verbi hoc secundo modo sumpti, cum actualissimè seipsam beatorum mentibus repræsentet. Intellectio autem, quomodocumque accipiatur, vitalitatem dicit, subindeque habitudinem dependentiæ effectivæ à principio intelligente, & egressum seu emanationem ab illo, quæ divino actui respectu intellectus creati prorsus repugnat: unde licet essentia divina uniatu mentibus beatorum ut verbum, nequit tamen intellectui animæ Christi sub ratione intellectiois uniri.

DISPUTATIO XVI.

De scientia beata anime Christi.

Ad quæst. 10. D. Thomæ.

Consideratâ scientiâ Christi in communi, ad species ejus descendimus, & primò de scientia beata, utpote nobiliori & perfectiori, differimus: non agimus autem de scientia beata Christi, in quantum est Deus, de hac enim parte Tractatu 3. fusè disputavimus, sed de scientia beata animæ Christi; & de hac solùm investigamus quæ propriè pertinent ad Christum, ut ab aliis beatis distinguitur; quæ enim omnibus beatis communia sunt, ut objectum visionis beatæ, lumen gloriæ, species intelligibilis &c. in Tractatu de visione beata fusè explicata sunt.

ARTICVLVS PRIMVS.

An Christus, dum esset viator & in terris degens, scientiam beatam habuerit, illamque à primo conceptionis instanti receperit?

§. I.

Vtraque difficultas duplici conclusione resolvitur.

1. Dico primò, Christum adhuc viatorem, & in terris degentem, vidisse divinam essentiam, subindeque habuisse scientiam beatam.

Hanc conclusionem probat Cano lib. 12. de locis cap. 14. variis Scripturæ testimoniis, quæ fusè & eleganter expendit, sed locus magis idoneus sumitur ex cap. 3. Joannis, ubi sic habetur: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis qui est in cælo.* Quibus verbis Christus adhuc viator & in terris degens asserit se esse in cælo: Sed esse in cælo, vel in paradiso, idem est quod Deum videre, ubicunque videatur, ut S. Augustinus notavit Epist. 57. prolato exemplo latronis, qui cum in Lybmo futurus esset quoad animam, tamen quia ibi visurus erat Deum, dicitur futurus in paradiso: Ergo Christus adhuc viator & in terris degens, videbat divinam essentiam, & scientiâ beatâ potiebatur.

2. Notandum verò est cum Cajetano, super hunc locum Joannis, scopum Christi tunc fuisse persuadere Nicodemo credendum sibi esse, utpote testi oculato, & qui ita in terris degebat, ut simul in cælo esset, Deum videns, quod nulli antero-

ari veritatis testi, nulli unquam Prophætæ obtigerat. Unde ibidem dicebat, *Quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur. Qui de cælo venit, super omnes est. & quod vidit & audiit hoc testatur.* Ubi Christi testimonium idcirco aliis testimoniis præfertur, quia non ex auditu tantum, ut alij, sed ex visu testimonium præbuit, unde Joan. 1. dicitur: *Deum nemo vidit unquam, unigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarravit nobis.* Sed Christus in hac vita mortali degens, divinitatis suæ, & paternæ gloriæ, sæpè testimonium perhibuit: Ergo tunc divinam essentiam vidit, & scientiâ beatâ, seu visione beatificâ potitus est. Quod etiam testatur mysterium transfigurationis, quod fuit signum gloriæ Christi latentis in anima, quam tunc in corpus resillire permisit, ut communiter docent SS. Patres.

Potest etiam suaderi conclusio triplici ratione. Prima quam insinuat D. Thomas hic quæst. 9. art. 2. potest sic proponi. Decens est ut instrumentum excellens, & per modum capitis influens, præhabeat in se formaliter perfectiones quas aliis communicat: Sed Christus ut homo causat in nobis beatitudinem supernaturalem, consistentem in visione clara Dei, per modum capitis & instrumenti excellentiæ: Ergo oportuit ut in se scientiam beatam haberet.

Secunda, quæ desumitur ex eodem S. Doctore supra quæst. 7. art. 1. sic procedit. Quanto aliquod receptivum est proximiis causæ influenti, tantò magis, & cum majori perfectione, illius influxum participat: Sed influxus gratiæ est à Deo, cui maximè humanitas Christi per unionem hypostaticam conjungitur, cum ad idem esse personale cum ipso trahatur: Ergo perfectissimè gratiam participat: Sed gratia perfectissima est gratia consummata per gloriâ: Ergo anima Christi habuit gratiam gloriâ consummatam, id est cum beatifica visione conjunctam.

Tertia ratio sumitur ex Durando in 3. dist. 14. quæst. 1. num. 5. ubi sic discuitur: Decens fuit ut natura assumpta ad supremum esse, ad supremam operationem sibi possibilem elevaretur: Sed natura humana Christi, per unionem hypostaticam ad esse supremum, scilicet ad esse Verbi, assumpta est: Ergo decuit quod elevaretur ad supremum operari tali naturæ possibile: Sed beatitudo in clara Dei visione consistens, est operatio suprema humanitati possibilis: Ergo debuit humanitati Christi assumptæ ad supremum esse concedi.

Dico secundò: Christus scientiam beatam, seu visionem beatificam, à primo instanti conceptionis habuit. Ita D. Thomas infra quæst. 34. art. 4. ubi docet Christum in primo suæ conceptionis instanti fuisse beatum & comprehensorem, idque probat in argumento sed contra ex illo Psalm. 64. *Beatus quem elegisti & assumpsisti, quod secundum glossam refertur ad humanam Christi naturam, quæ assumpta est à Verbo Dei in unitatem personæ. Sed in primo instanti conceptionis fuit assumpta humana natura à Verbo Dei in unitatem naturæ: Ergo in primo instanti suæ conceptionis Christus, secundum quod homo, fuit beatus, quod est esse comprehensorem.*

Eandem veritatem suadere nititur Cano supra citatus, hoc discursu: Christus à primo instanti conceptionis plenus fuit gratiæ & veritatis, ut patet ex illo Joan. 1. *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Vidimus gloriam ejus quasi unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.* Ubi

plenum debet sumi in neutro genere, & referri ad Verbum incarnatum, non verò in masculino, & referri ad Joannem Baptistam, ut perpetam existimavit Cajetanus, quem Cano ibidem fusè impugnat: Sed si Christus ab initio scientiâ beatâ, seu visione beatificâ, non esset potitus, non fuisset ex tunc ut homo gratiâ & veritate plenus: Ergo scientiam beatam, seu visionem beatificam, à primo instanti conceptionis habuit. Sequela Minoris probatur. Cui deest suprema gratiâ perfectio, & summa veritatis cognitio, nec gratiâ, nec veritatis plenus dici potest; cum tantum à plenitudine, quantum à perfectione, aliquis deficiat: Sed suprema gratiâ perfectio est consummatio per gloriam, & summa veritatis cognitio in visione beatificâ sita est: Ergo Christus sine illa, nec gratiâ nec veritatis plenus existeret.

3. Nostram conclusionem probant etiam tres rationes pro præcedenti adductæ: Nam Christo adhuc viatori scientiam beatam competere ostendimus, quia est caput hominum & Angelorum, ac proinde oportuit ut haberet omnes perfectiones membrorum; quia fuit intimè conjunctus causæ influenti gratiam; & quia decens fuit ut naturæ ad supremum esse assumptæ, suprema operatio concederetur: Sed Christus ut homo ab initio conceptionis fuit caput hominum & Angelorum, & ex tunc causæ influenti gratiam fuit intimè conjunctus, illiusque humanitas ad supremum esse assumpta & elevata: Ergo à primo conceptionis instanti, scientiâ beatâ, seu clarâ Dei visione, potitus est. Unde Psalmo 21. Christus Patrem alloquens ait: *In te projectus sum ex utero, de ventre matris meæ Deus meus es tu.* Quæ verba glossans Eusebius lib. 2. de demonstr. Evang. sic Christum loquentem inducit: *De ventre matris meæ Deus meus es tu, cum enim adhuc intra cellam gestantis me in utero laterem, te tamen Deum meum videbam.* Et Richardus Victorinus lib. 2. de Emanuele cap. 22. post multa de plenitudine suavitatis quæ in Christi anima à momento conceptionis abundavit, ut idcirco Christus puer dictus sit butyrum & mel comedisse, subdit: *Summa suavitatis butyrum, cujus participationem expectamus in nostra glorificatione, ipse accepit in ipso ingressu hujus mortalis vitæ, nec nostro more ex parte, sed in omni plenitudine.*

9. Denique suaderi potest conclusio hac ratione: Naturæ assumptæ à Verbo debemus concedere quod majoris dignitatis & excellentiæ est, nisi muneri Redemptoris repugnet: Sed animam Christi fuisse à primo instanti beatam, majoris est dignitatis, quam beatitudine aliquando caruisse, & cum munere Redemptoris non pugnat, cum ad hoc munus salvandum in Christo, sufficiat quod simul fuerit viator, ad quod sufficit quod habuerit corpus passibile, & reliquis gloriæ corporum dotibus destitutum; ut & pati pro nobis posset, & exemplo præluere ad sequenda vestigia ejus: Ergo asserendum est, Christum ut hominem fuisse perfectè beatum à primo conceptionis instanti.

§. II.

Objectiones solvantur.

10. Contra præcedentes conclusiones in primis obijci possunt quedam Scripturæ testimonia, quibus significari videtur, Christum ante passionem & mortem suam non fuisse beatitudi-

Tom. IV.

A ne donatum: Dicitur etiam Lucæ 24. *Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Joan. 7. *Nondum Spiritus erat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus.* Item Apocal. 7. dicitur, Christum, quia occisus est, accepisse gloriam & divinitatem. Denique ipse Christus Joan. 17. his verbis Patrem alloquitur: *Clarifica me Pater claritate quam habui, priusquam mundus esset apud te.* Ergo Christus dum esset viator & degens in terris, non habuit scientiam beatam, seu visionem beatificam, & multominus in primo instanti conceptionis.

B Verùm hæc facile diluuntur, dicendo his locis sermonem esse vel de gloria corporis, vel de exaltatione nominis Christi super omne nomen, vel de restitutione unionis hypostaticæ cum tota Christi humanitate, quæ in resurrectione facta est, ut alibi exposuimus; quare hæc & similia Scripturæ testimonia nihil nocent veritati propositæ, & præcedentibus conclusionibus declarata.

12. Secundò contra primam conclusionem obijci potest difficile argumentum, quod sub hac forma breviter proponitur. Summum gaudium non potest simul compari cum summa tristitia: Sed Christus tempore passionis habuit summam tristitiam, quam Matth. 26. his verbis declaravit: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Ergo tunc non fuit in anima Christi gaudium beatificum, nec per consequens scientia seu visio beatificâ, ad quam necessariò summum gaudium seu delectatio consequitur.

C Respondet Cano loco suprâ citato, Christum mortis tempore, delectatione beatificâ caruisse, & tunc retinuisse gaudium beatificum quod supràte naturâ à visione beatificâ prodire debebat, ut daret locum tristitiæ ad hominum redemptionem: sicut per totam vitam gloriam animæ quasi suppressit, & impedivit ne in corpus efflueret, ut daretur locus merito. Idem docent Valentia in præfenti disp. 1. quæst. 9. Salméronius tomo 10. tract. 14. §. ad 4. & Maldonatus in cap. 26. Matthæi §. subtilius in scholis.

D Sed hæc solutio & doctrina displicet aliis Theologis, & merito: non enim subtrahenda est pro aliquo tempore ab anima & voluntate Christi aliqua perfectio beatitudinis quæ in omnibus beatis reperitur: delectatio autem voluntatis pertinet ad perfectionem beatitudinis animæ, & quidam existimant esse à visione beatificâ inseparabilem; quia fieri non potest ut voluntati repræsentetur summum bonum, nempe Deus clarè visus, & non delectetur & quiescat in illo: quare si anima Christi pro aliquo tempore caruit hujusmodi delectatione & gaudio, sequitur etiam fuisse privatam pro eodem tempore visione beatificâ, quod tamen non potest admitti. Unde S. Thomas infra quæst. 46. art. 8. cum in prima objectione, ex contrarietate inter tristitiam & gaudium intulisset, non potuisse Christum tristari secundum animam, eò quòd fruere delectatione beatificâ; ut argumentum solveret, non negavit in Christo gaudium beatificum, sed illo admissò, solutionem dedit quam infra subjiciemus.

E Respondent secundò alij, quos sequitur Theophilus Raynaudus tomo de Christo lib. 4. sect. 2. cap. 4. quòd licet naturaliter loquendo impossibile sit, summam lætitiâ simul compari cum summa tristitia, tamen de potentia Dei absoluta possunt esse simul in eodem subjecto, etiam si contrarietatem habeant.

Sed hæc etiam solutio (nisi magis explicetur, & E E e

aliunde iuuetur) non videtur legitima: Nam licet summa delectatio & summa tristitia, comparatione eiusdem objecti opponantur contrariè, tamen includunt, aut saltem inferunt contradictionem; quia tristitia importat actum per modum recessus & fugæ; delectatio autem dicit actum, per modum accessus & prosecutionis: Sed contradictoria per nullam potentiam verificari possunt: Ergo nec summum gaudium & summa tristitia respectu eiusdem objecti simul existere.

27. Confirmatur: De potentia Dei absoluta fieri nequit, ut quis recedat à termino à quo, & simul quiescat in illo, eò quod recessus ab uno termino includat negationem quietis in eodem termino: Ergo similiter est impossibile quod voluntas per summam delectationem quiescat in aliquo objecto, & per summam tristitiam fugiat & recedat ab eo. His ergo solutionibus prætermisissis.

18. Ad objectionem respondeo cum S. Thoma loco citato in resp. ad 1. Majorem esse veram, si tristitia & delectatio sint de eodem objecto, & sub eadem ratione: si verò vel erga diversa objecta, vel erga idem secundum diversas rationes, gaudium & tristitia versentur, quamvis inter se opponantur, nec possint simul in gradibus intensis ex natura rei existere, de potentia tamen absoluta simul existere possunt: tristitia autem & gaudium quæ tempore passionis in anima Christi fuere, vel circa diversa objecta versabantur, vel circa idem sub diversa ratione consideratum; voluntas enim Christi etiam tunc summè gaudebat & delectabatur de visione beatifica, & summè dolebat & tristabatur de peccatis generis humani, pro quibus patiebatur. Item Christus tunc delectabatur de morte ut utili ad redemptionem hominum, & tristabatur de illa prout dissentanea naturæ: unde potuit fieri, & de facto dispensatione divinâ factum fuit, ut summa delectatio non excluderet summam tristitiam.

19. Dices cum Cano: Si hæc solutio valeret, sequeretur nullam tristitiam esse incompatibilem de potentia absoluta cum gaudio de eodem objecto: tristitia enim & gaudium semper objectum respiciunt sub diversa ratione formali; nam tristitia, utpote fuga, illud respicit sub ratione mali & nocivi; gaudium verò, cum per modum prosecutionis se habeat, illud sub ratione boni & convenientis attingit.

20. Sed negatur sequela, nam licet tristitia & gaudium, seu delectatio, semper differant & disconvenient in ratione formali sub qua, ut argumentum rectè demonstrat, non tamen semper disconveniunt in ratione formali qua, sed quandoque disconveniunt, quandoque non, subindeque interdum simul stare possunt, de absoluta Dei potentia, ut in præsentem contingit; quia nimirum eadem mors materialiter, secundum diversam rationem formalem qua fuit inspecta à Christo, ut iam declaravimus: interdum verò implicat ea simul reperiri, ut contingeret, si idem objectum materiale, secundum eandem rationem formalem qua respicerent: v. g. quod mors Christi per respectum solum ad naturam, vel per respectum solum ad finem redemptionis, simul gaudium & tristitiam terminet, manifestam implicat contradictionem, cum tristitia (ut supra dicebamus) importet actum per modum recessus & fugæ, delectatio verò per modum accessus & prosecutionis se habeat.

21. Objicies tertio contra secundam conclusionem:

A Christus sibi meruit scientiam seu visionem beatam: Ergo eam à primo suæ conceptionis instanti non habuit. Patet Consequentia, implicat enim quod præmium, præsertim ultimum, sit ante meritum, eò quod meritum se habeat ad præmium, ut via ad terminum. Antecedens verò probatur: Perfectius est habere aliquid ex merito, quam sine merito; nam habere aliquid ex merito, est habere illud quodammodo per seipsum, habere autem sine merito, est illud habere ab alio, ut docet S. Thomas infra quæst. 19. art. 3. Sed Christo tribui debet id quod perfectius est: Ergo Christus scientiam seu visionem beatam sibi meruit.

B Respondeo negando Antecedens, nam ut dicemus infra, cum agemus de merito Christi, licet Christus gloriam sui corporis, & sui nominis exaltationem meruerit, non tamen gratiam & gloriam animæ, quam in primo suæ conceptionis momento à Deo recepit, quare huiusmodi dona non habuit tunc titulo meriti, seu mercedis, sed per modum naturæ, & titulo filiationis naturalis, & veluti per naturalem resultantiam ex unione hypostatica, ad quam in eo instanti ejus humanitas fuit elevata. Unde ad probationem in contrarium dicendum est, perfectius quidem esse per se loquendo habere aliquid ex merito, quam sine merito, per accidens tamen interdum melius esse aliquid sine merito habere, quam per meritum illud acquirere; quando scilicet habere illud ex merito, privat majori perfectione, qualis est habere illud per modum naturæ, & nunquam caruisse perfectione illâ. Solutio est D. Thomæ infra quæst. 19. art. 3. in corp. ubi sic dicitur: *Habere aliquid donum per se, est nobilius quam habere illud per aliud. semper enim causa qua est per se, potior est eâ qua est per aliud. Quia autem omnis perfectio & nobilitas Christo est attribuenda, consequens est quod ipse per meritum habuerit illud quod alij per meritum habent, nisi sit tale quod ejus carentiâ magis dignitati Christi & perfectioni præjudicet, quam per meritum decreseat. Unde nec gratiam, nec scientiam, nec beatitudinem animæ, nec divinitatem meruit; quia cum meritum non sit nisi ejus quod nondum habetur, oporteret quod Christus aliquando istis caruisset, quibus carere, magis diminuit dignitatem Christi, quam auget meritum.*

§. III.

Corollarium notatu dignum.

E EX dictis intelliges, Christum verè à Prophetis admirabilem dici, & à SS. Patribus rectè divinum enigma, & paradoxum appellari: in ipso enim tot cernuntur mirabilia, & quæ specie tenus videntur pugnantia, ut merito de illo dici possit, *Non alibi miranda magis: in eo quippe, ut ostendimus, beatitudo & miseria, dolor, & gaudium, ac status viatoris & comprehensoris, mirabili quadam divinæ sapientiæ arte, federata & sociata sunt, & ut Doctor mellifluus serm. 2. super Missus est, eleganter expendit: In ipso agnoscitur longitudo brevis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. Ibi agnoscitur lux non lucens, Verbum infans, aqua sitiens, panis esuriens. Videas si attendas, potentiam regni, sapientiam instrui, virtutem sustentari, Deum denique latentem, sed Angelos rescientem; vagientem, sed miseros consolantem. Videas si attendas, tristari latitiam, pavere fiduciam, salutem pati, vitam mori, fortitudinem infirmari. Sed quod*

non minus mirandum est, ipsa sibi cernitur tristitia laetificans, pavor confortans, passio salvans, mors vivificans, infirmitas roborans.

24. Similia habet Richardus à S. Laurentio lib. 4. de laudibus Deiparæ, ubi mirabilem hanc rerum inter se pugnantium & dissidentium, in Christo concordiam, hac rithmicâ expressione eleganter celebrat.

*Mira rebus converso,
Longitudo brevis efficitur,
Latitudo constricta cernitur,
Complanatur profunditas,
Altitudo demissa subditur,
Virus jacet, potestas regitur,
Infirma nutat firmitas,
Languet salus, pavet fiducia,
Sordet nitore, plorat lætitia,
Tristatur consolatio.
Disciplinam subit prudentia,
Vilitati se subdit gloria,
Eget pastu refectio.
Invenitur panis esuriens,
Aret sibi fons indeficiens,
Libertas iugo premitur.
Esse subit nunquam incipiens,
Loco manet locari nesciens,
Et vita mortem patitur.
Quis hoc vidit, quis istud didicit,
Quis hoc satis mirari sufficit,
Et quid est hoc miraculi?
Quid hoc? Ipse profectum desicit,
Imò suo defectum reficit,
Deus defectum facit.*

ARTICULUS II.

Utrum anima Christi per scientiam beatam omnes creaturas possibiles in essentia divina cognoscat?

§. I.

Premittitur quod apud omnes est certum, & conclusio negativa statuitur.

25. **U**T certum & indubitatum in Theologia cum D. Thoma hic art. 1. supponimus, animam Christi per scientiam beatam Deum non comprehendere, tum quia nullus intellectus creatus, etiam de potentia absoluta, potest Deum comprehendere, seu divinam essentiam tam perfectè cognoscere quantum cognoscibilis est, ut in Tractatu de visione beata ostensum est. Tum etiam quia in Concilio Basiliensi sess. 22. tanquam erronea in fide damnatur hæc propositio Augustini de Roma, Archiepiscopi Nazareni; *Anima Christi videt Deum tam clarè & intensè, sicut Deus videt seipsum.* Et 2. part. directorij Inquisitorum quest. 11. inter errores Arnaldi de villa nova Medici, damnatos per Inquisitores, secundo loco iste refertur: *Quamvis anima Christi fuit unita divinitati, statim ipsa anima scivit omnia que Deus scit.* Est igitur error in fide, asserere animam Christi per scientiam beatam Deum comprehendere, seu cognoscere quantum cognoscibilis est. Unde scitè Albertus magnus in 3. dist. 14. art. 1. *Solus Deus comprehendit se, si enim diceremus, eum concludi comprehensione capacitatis anima Christi,*

Tom. IV.

A videtur mihi quod hoc redundaret in blasphemiam Deitatis Christi.

Hoc, ut dixi, certum & indubitatum est apud omnes Theologos. Solum difficultatem ingerit testimonium Isidori cap. 48. in Exodum sic dicitur. *Sola sibi integrè nota est Trinitas, & humanitati suscepta.* Quæ verba non nisi de cognitione comprehensiva intelligi possunt, cum integra Trinitatis cognitio competens ipsi Trinitati, vera sit Deitatis comprehensio.

B Nec valet quod nonnulli Recentiores dicunt, testimonium Isidori non fideliter referri à D. Thoma hic art. 1. sed in Isidoro lib. 1. sententiarum cap. 3. sic haberi: *Sola Trinitas sibi integrè nota est, & humanitas à Christo suscepta.* Non valet, inquam, hæc evasio, nam licet verum sit quod in Isidoro lib. 1. sententiarum cap. 3. qui ad marginem D. Thomæ non bene notatur, hæc verba legantur; loco tamen à nobis citato, & ex capite 42. in Exodum desumpto, habentur verba quæ retulimus. Et ne quis dicat esse lapsum Typographi, notat Isidori Scholiastes octo manuscriptos libros, tam Longobardicis quàm nostris characteribus scriptos, cum ista editione concordare. Unde cum D. Thoma hic art. 1. ad 1. dicendum est, Isidorum hoc dixisse, propter excellentissimam cognitionem convenientem animæ Christi Domini, quæ nulli alteri creaturæ est communis, integraque appellatur, non quia sit comprehensiva Dei, nec maxima inter possibiles de potentia Dei absoluta, sed quia est suprema inter possibiles de lege statuta: quemadmodum supra disp. 13. art. 2. diximus, animam Christi dici plenam gratiâ habituali, non quod non sit possibilis major gratia de potentia absoluta, sed quia de lege ordinaria major & intensior dari nequit.

C Dicitur etiam potest, Isidorum loqui de homine assumpto, ratione divinitatis. Vel id dixisse ex opinione apud aliquos tunc recepta, quod per divinum intellectum cognosceret anima Christi, ut rectè observavit P. Nicolai in scholiis ad articulum 1. hujus quæstionis. His præmissis, pro resolutione difficultatis propositæ

D Dico, anima Christi per scientiam beatam non cognoscit in divina essentia omnes creaturas possibiles. Ita communiter Theologi tam domestici quàm extranei, contra Hugonem à S. Victore, Alensem, Durandum, Scotum, & alios antiquos, asserentes animam Christi omnia possibilia in verbo per scientiam beatam cognoscere. In eo tamen discrepant, quod Hugo id concedit animæ Christi, ratione scientiæ & intellectus increatæ, quam ipsi à Deo communicatam esse docet, ut disp. præcedenti art. 1. vidimus: alij verò animam Christi per scientiam creatam omnia possibilia cognoscere asserunt.

E Plures autem ad probandam nostram conclusionem adducuntur à Recentioribus rationes, quæ parùm urgent, & facile dilui possunt: unde illis prætermisissis, suadetur conclusio ratione D. Thomæ hic art. 2. ad hanc formam redacta. Cognitio omnium possibilium in divina essentia cognita, est divinæ essentia comprehendere: Sed implicat intellectum creatum, & consequenter intellectum animæ Christi, Dei essentiam comprehendere: Ergo & omnia possibilia in eo cognoscere. Minor patet ex supra dictis, & à D. Thoma hic art. 1. demonstratur.

Major autem in qua est difficultas, sic ostenditur. Eo modo unam in alio cognoscitur, quo in

E E e ij

illo continetur: Sed creatura continentur in Deo ut effectus in causa: Ergo in illo cognoscuntur sicut effectus in causa: Sed cognitio omnium effectuum in aliqua causa, ex vi cognitionis illius, est causae comprehensio: Ergo cognitio omnium possibilium in divina essentia cognita, est divinae essentiae comprehensio. Minorem subsumptam sic probat S. Doctor. Quanto perfectius cognoscitur causa, tanto plures effectus cognoscuntur in illa: Ergo non possunt omnes effectus alicujus causae cognosci ex vi cognitionis causae, nisi in causa cognita omni perfectione possibili: Sed cognitio causae perfectae omni perfectione possibili, est illius comprehensio: Ergo cognitio omnium effectuum in aliqua causa, est ipsius comprehensio.

30. Rationem hanc D. Thomae variis instantiis, veluti quibusdam nebulis, obscurare nititur Scotus in 3. dist. 14. quaest. 2. sed illas Capreolus, Cajetanus, & Ferrariensis, facile depellant, unde in his immorari non expedit. Recentiores etiam aliquas excogitarunt solutiones, ut vim ejus eluderent. Quidam enim dicunt, cognitionem omnium effectuum in divina essentia cognita, ad summum exigere vel arguere comprehensionem divinae omnipotentiae, non autem divinae essentiae. Alij respondent non comprehendere etiam divinam omnipotentiam per cognitionem omnium creaturarum in illa, quia cognita divina omnipotentia sub omni connexione ad creaturas, adhuc restat cognoscenda secundum connexionem identitatis quam habet cum ceteris attributis. Alij asserunt ex cognitione omnium possibilium in divina omnipotentia, non colligi ejus comprehensionem, quia omnium possibilium collectio non est adaequatus terminus cognoscibilitatis omnipotentiae, cum etiam creaturae repugnantes in omnipotentia possint cognosci. Aliorum denique solutio est, cognitionem omnium possibilium in divina essentia, non esse, nec inferre comprehensionem intensivam illius, sed tantum extensivam, quam intellectui humano Christi non repugnare existimant.

31. Verum haec frivola sunt, & facile possunt depelli. Primum quidem, tum quia non stat rei virtutem comprehendere, & non comprehendere essentiam: Ergo si ex cognitione omnium possibilium colligitur omnipotentiae comprehensio, ex illa etiam inferretur comprehensio divinae essentiae. Tum etiam, quia sicut divina essentia est infinita, ita etiam divina virtus & potentia: Sed intellectus creatus non potest comprehendere essentiam divinam, ratione infinitatis: Ergo nec divinam virtutem seu potentiam. Quo discursu utitur S. Doctor quaest. 20. de verit. art. 5. in secundo argumento *sed contra*, & 3. contra Gent. cap. 56. ratione 3.

32. Secundum etiam futile est, nam videns in Dei omnipotentia creaturas posibles, illam intuitivè cognoscit: Sed implicat intuitivè cognosci Dei omnipotentiam, non cognita connexione quam habet cum ceteris attributis, cum identificetur realiter cum illis: Ergo repugnat cognosci creaturas posibles in Dei omnipotentia tanquam in causa, nisi cognoscatur connexio quam habet cum ceteris attributis.

33. Non valet etiam tertia solutio: Non stat enim omnia possibilea cognosci, & impossibilea latere: Ergo ex non cognitione impossibileum, omnibus possibileibus cognitis, divinae omnipotentiae comprehensio negari nequit. Consequentia manifesta est, Antecedens probatur, Impossibilea non pos-

A sunt in seipsis cognosci, nec etiam in divina omnipotentia, sed solum cognosci possunt ratione ipsorum possibileum, sicut mala per bona creata, & negationes per formas oppositas cognosci à Deo docet D. Thomas 1. p. quaest. 14. art. 9. & 10. Ergo omnibus possibileibus cognitis comprehensive, non possunt impossibilea latere.

Ultima demum solutio, quae apud Recentiores frequentior est, facile potest refelli, nam licet cognitio omnium creaturarum in verbo, solum dicat explicitè & formaliter infinitam extensionem, illativè tamen & virtualiter, infert infinitam intensionem, subindeque comprehensionem intensivam divinae essentiae & omnipotentiae: quia non potest penetrari virtus infinita, & infinite participabilis, sine infinita claritate & intensione, cum haec sola sufficiat ad penetrandum omnem modum quo virtus illa infinita participabilis est; tantò siquidem majus seu intensius lumen gloriae requiritur, quanto plures creaturae posibles in divina omnipotentia cognoscuntur: Ergo ad exhauriendam & penetrandam infinitam rerum possibileum quae in Dei essentia & potentia latent collectionem, lumen gloriae infinite intensum requiritur. Quo discursu utitur S. Thomas 1. p. qu. 12. art. 7. ad probandum Deum non posse comprehendere ab intellectu creato, lumine gloriae perfuso. *Intantum* (inquit) *intellectus creatus divinam essentiam perfectius vel minus perfecte cognoscit, in quantum majori vel minori lumine gloriae perfunditur: cum igitur lumen gloriae creatum, in quocumque intellectu creato receptum, non possit esse infinitum, impossibile est quod aliquis intellectus creatus Deum infinite cognoscat, unde impossibile est quod Deum comprehendat.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

PLures ac difficiles contra nostram conclusionem, & rationem D. Thomae, fieri possunt instantiae, quas ad majorem claritatem & brevitatem, sequenti objectione proponemus & concludemus.

D Objicies ergo: Si Christus per scientiam beatam omnes creaturas posibles in Dei essentia & omnipotentia non cognosceret, maxime quia intellectus creatus animae Christi, Dei essentiam & omnipotentiam comprehenderet, quod est impossibile: Sed ex cognitione omnium possibileum in verbo, non inferretur comprehensio divinae essentiae & omnipotentiae: Ergo praecipuum nostrae conclusionis fundamentum corrumpit. Major ex supra dictis patet, Minor verò in qua est difficultas, ostenditur primò. Angelus inferior non comprehendit superiorem, ut docuimus in Tractatu de Angelis, & tamen Angelus inferior cognoscit omnia naturalia quae in Angelo superiori virtualiter continentur, alias posset de naturalibus à superiori illuminari, contra D. Thomam 1. p. quaest. 109. art. 3. ad 2. ubi asserit de his quae pertinent ad ordinem naturalem, unum Angelum non illuminare alterum, sed tantum de his quae supra naturam sunt: Ergo ex cognitione eorum quae in aliquo virtualiter continentur, non sequitur illius comprehensio, & consequenter licet Christus omnia possibilea in Dei omnipotentia cognosceret, non propterea tamen illam comprehenderet.

Secundò, Ex cognitione eorum quae Deo con-

veniunt formaliter, in divina essentia cognita, non sequitur comprehensio illius, alias quilibet beatus Deum comprehenderet, cum in divina essentia cognita, relationes, & attributa, & alia quæ Deo formaliter competunt, perfecte cognoscat: Ergo similiter ex cognitione omnium possibilium quæ in divina omnipotentia continentur eminenter, non sequitur illius comprehensio. Antecedens patet, Consequentia verò probatur. Quando duo alicui insunt ordinatè, si ex cognitione primi non infertur comprehensio ejus, nec colligitur ex secundi cognitione: Sed convenientia formaliter Deo, sunt ratio convenientiæ illorum quæ in ipso sunt eminenter: Ergo si ex cognitione omnium convenientium formaliter, Dei comprehensio non sequitur, illa non potest inferri ex omnium possibilium cognitione quæ in Deo sunt eminenter.

37. Tertiò, Quiddid Deum potest facere est minus quam ipse Deus, subindeque facilis potest ab anima Christi cognosci: Sed Deus potest videri, & de facto videtur ab anima Christi, absque eo quod ab ipsa comprehendatur: Ergo à fortiori tota collectio rerum possibilium in divina essentia cognosci poterit, absque ejus comprehensione, & sic ex comprehensione omnium possibilium in verbo, non sequitur ejus comprehensio.

38. Quartò, Cognoscens unum effectum in verbo, non comprehendit divinam omnipotentiam, quatenus est causa illius: Ergo cognoscens omnia possible in verbo, non comprehendit omnipotentiam divinam, ut est causa omnium possibilium, ac proinde ex cognitione omnium possibilium in verbo, non rectè infertur comprehensio omnipotentia divinx.

39. Denique, possunt omnia possible in verbo cognosci majori & minori claritate: Sed cognita claritate minori, non comprehenduntur, cum comprehensio perfectissimum cognoscendi modum importet: Ergo possunt omnia possible in verbo cognosci, absque ejus comprehensione. Minor patet. Major verò probatur: Tum quia singula possible possunt cognosci cognitionibus inæqualis claritatis: Ergo & omnia collectivè. Tum etiam, quia omnia quæ continentur virtualiter in Gabriele v. g. minori claritate cognoscuntur ab ipso, quam ab Angelo supremo, & minori ab hoc quam à Deo: Ergo pariter omnia in omnipotentia contenta, collectivè sumpta, terminatè possunt cognitiones in claritate inæquales.

40. Hæ instantiæ licet difficiles appareant, ex fundamentis tamen supra statutis facile dilui possunt. Unde ad objectionem respondeo, concessã Majori, negando Minorem, ad cujus primam probationem, concesso Antecedente, distinguo Consequentiam: Ex cognitione illorum quæ in aliquo virtualiter continentur, non sequitur ipsius comprehensio, si illa cognoscantur in ipso, & ex vi cognitionis illius, nego. Si cognoscantur in seipsis, & independentè ab alio prius cognito, concedo. Licet ergo Angelus inferior omnia ad ordinem naturæ spectantia, quæ in virtute Angeli superioris continentur, cognoscat, ipsum tamen non comprehendit, quia ea non cognoscit in ipso, & ex ipso, seu ex vi cognitionis ad superiorem Angelum terminatæ, sed immediatè in seipsis per species à Deo infusas, ut docet S. Thomas 1. p. quæst. 56. art. 2. Anima verò Christi, si omnia possible in verbo cognosceret, in essentia & omnipotentia divina ut in causa, & ex vi cognitionis

illius, ea videret, & sic illam comprehenderet.

Ad secundam distinguo Majorem: Ex cognitione comprehensiva illorum quæ Deo conveniunt formaliter, non sequitur comprehensio illius, nego Majorem. Ex cognitione tantum quidditativa illorum, concedo Majorem, & concessã Minori, nego Consequentiam: quia omnia quæ in Deo eminenter continentur, non possunt cognosci quidditative, & non comprehensive, & consequenter nisi divina virtus comprehendatur: illa verò quæ formaliter competunt Deo, nimirum attributa, possunt in divina essentia cognosci quidditative, & non comprehensive; & ideo ex cognitione omnium attributorum in divina essentia cognita, non sequitur divinæ essentia comprehensio, bene tamen ex omnium possibilium cognitione in divina omnipotentia, ipsius comprehensio colligitur.

Dices: Ideò quæ Deo formaliter insunt, posse cognosci quidditative & non comprehensive, quia possunt modo finito cognosci: Sed ea pariter quæ in Deo eminenter continentur, possunt cognosci modo finito: Ergo possunt etiam quidditative & non comprehensive cognosci. Probat Minor: Ideò non possunt modo finito cognosci, quia cognoscuntur in Deo tanquam in causa, ac proinde illorum omnium cognitio dependet ex modo adæquato cognitionis: At hæc ratio obstat nequit: Ergo &c. Probat Minor: Etiam perfectiones attributales Dei cognoscuntur in divina essentia, ut in sui causa virtuali, & tamen possunt omnes cognosci in divina essentia, cognita modo finito, & ipsi non adæquato: Ergo quamvis possible cognoscantur in divina essentia, ut causa, poterunt omnia cognosci in divina essentia, cognita modo finito, & ipsi non adæquato.

Respondeo negando Minorem, ad cujus probationem, nego etiam Minorem. Ad probationem verò illius, nego consequentiam & paritatem. Ratio autem discriminis traditur à Cajetano 1. part. quæst. 12. art. 8. ad 1. Scoti, sumiturque ex D. Thoma quæst. 20. de verit. art. 5. in corp. Ea enim quæ alicui formaliter competunt, illo viso, statim cognoscuntur, quia sunt de apparentibus manifestè: unde sicut visio causæ, modum intensivum cognitionis non petit, sed solum cognitionis substantiam; ita quæ formaliter causæ insunt, non modum, sed substantiam cognitionis causæ sequuntur; & ideo possunt & debent, omnia quæ formaliter Deo insunt, visã illius essentia, quantumvis debili & finito modo, cognosci, illa autem quæ eminenter continentur in Deo, non apparent manifestè, sed latent in causa, & ideo non cognoscuntur ex vi substantia cognitionis causæ, sed sequuntur modum intensivum & penetrativum cognitionis causæ; subindeque ut omnia cognoscantur in illa, necessarium est cognitionem adæquari causæ in modo, esseque illius comprehensionem.

Ad tertiam dicendum quod licet omnium possible cognitio extra verbum, foret quid minus quam ipse Deus ut cognoscibilis; omnium tamen possible collectio, non ut in se cognoscenda, sed ut cognoscenda in verbo, non est quid minus quam Deus ipse in ratione intelligibilis, quia prout sic ipse Dei intelligibilitate intelligibilis constituitur.

Ad quartam, concesso Antecedente, nego Consequentiam, quia unus effectus possible non est terminus adæquatus omnipotentia; omnia verò

possibilia terminativè adæquant omnipotentiam: virtus autem causa non comprehenditur, nisi in illa adæquatus terminus cognoscatur: unde licet ex cognitione unius possibilis non possit inferri comprehensio divinæ omnipotentiae, bene tamen ex cognitione omnium possibilium.

46. Ad ultimam, nego Majorem, ad cujus primam probationem, concesso Antecedente, nego consequentiam & paritatem: Ratio autem discriminis est, quia singuli effectus possibilis possunt in divina essentia cognosci secundum plures & pauciores rationes, & consequenter ex majori & minori divinæ essentiae penetratione; nam quò magis Dei essentia penetratur, eò plures effectus vel rationes effectuum cognoscuntur in illa: cognitio autem omnibus possibilibus collectivè, non restant plures rationes in effectibus cognoscibiles, subindeque nec divina essentia remanet amplius penetrabilis, nec perfectiori cognitione visibilis.

Ad secundam probationem Majoris, concesso Antecedente, nego Consequentiam; nam omnes effectus in Gabriele verbi gratià virtualiter contenti, ad adæquatam sui cognitionem in ipso Gabriele ut in causa, non petunt nisi claritatem, perfectionemque cognitionis, à cognoscibilitate Gabrielis requisitam; & quia hæc suprema non est, sed potest major claritas dari, & de facto datur in cognitione Dei, & Angeli superioris, consequens fit ut omnes effectus in illo contenti ut in causa, possint cognitionibus inæqualis claritatis cognosci: omnes autem divinæ omnipotentiae effectus, petunt ad sui cognitionem in divina omnipotentia, claritatem, efficaciam, & perfectionem, à cognoscibilitate omnipotentiae requisitam, quæ major dari non potest, & ideò non possunt collectivè sumpti, cognitionibus inæqualis claritatis & perfectionis cognosci.

ARTICVLVS III.

An beata Christi scientia, ad omnia presentia, præterita, & futura se extendat?

§. I.

Relatis sententiis conclusio affirmativa statuitur.

47. **A**rticulo præcedenti ostensum est, scientiam Christi beatam, ad omnia possibilia quæ in Dei potentia infinita latent non se extendere, subindeque non ferri ad omnia quæ continentur in scientia Dei, quam Theologi simplicis notitiæ seu intelligentiæ vocant. Sed adhuc discutiendum restat, an saltem Christus per scientiam beatam omnia presentia, præterita, & futura videat, eaque omnia objecta attingat, quæ à Deo per scientiam visionis cognoscuntur. Id enim negant plures ex antiquis Theologis, ut Henricus, Scotus, Gabriel, Ricardus, Marfilus, Paludanus, & alij, quos refert & sequitur Salas 1. 2. quæst. 3. Tract. 2. disp. 4. ubi ait sententiam istam se probabiliorem putaturum, nisi autoritas Angelici Doctoris in contrarium obstaret. Illam etiam aliqui Recentiores sequuntur. Sed affirmans sententia, non solum apud domesticos, sed etiam apud extraneos communis est, eamque adeò certam existimat Vazquez hic disp. 51. cap. 2. ut eam esse certa fide tenendam asserat. Sed quidquid sit de hac censura, quæ nimis videtur rigida,

48. Dico, scientia Christi beata, ad omnia presentia,

præterita, & futura, se extendit. Ita D. Thomas hic art. 2. in corp. ubi ait quod *anima Christi in verbo cognoscit omnia existentia secundum quodcumque tempus*: id est quæ sunt, fuerunt, vel erunt. Et in resp. ad 2. asserit quod *anima Christi scit omnia quæ Deus in seipso cognoscit per scientiam visionis, non tamen omnia quæ Deus in seipso cognoscit per scientiam simplicis intelligentiæ, & ita plura scit Deus in seipso, quàm anima Christi*. At Deus per scientiam simplicis intelligentiæ, omnia possibilia quæ in sua latent omnipotentia, in seipso ut in causa cognoscit: per scientiam autem visionis, quæ sunt, fuerunt, vel erunt, ut presentia in sua æternitate intuetur, ut in Tractatu de scientia Dei fusè declaravimus: Ergo licet scientia Christi beata, omnia possibilia non attingat, ad omnia tamen presentia, præterita, & futura se extendit.

Ratio etiam quam S. Doctor in corpore eisdem articulo insinuat, id suadet: Etenim omnes beati cognoscunt in divina essentia per beatificam visionem omnia ad suum statum spectantia: Sed ad Christi, etiam ut hominis, statum pertinent res omnes presentes, præteritæ, & futuræ: Ergo scientia Christi beata ad illa omnia se extendit. Major in Tractatu de visione beatifica probata est, tum ex Concilio Senonensi, asserente beatis in divinitatis speculo innotescere quidquid illorum interfit. Tum ex eo quod de ratione beatitudinis est omne rationabile beatorum desiderium satiare, subindeque desiderium illud quod habent sciendi quidquid pertinet ad proprium statum. Minor verò est certa, nam Christus secundum quod homo, est dominus omnium rerum, juxta illud Marth. ultimo, *Data est mihi omnis potestas in celo & in terra*. Et Psalm. 8. *Omnia subieci sub pedibus ejus*. Et Joan. 13. *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus*. Est etiam creaturarum rationalium iudex, ut constat ex illo Joan. 5. *Pater non judicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio*. Ergo ad ipsum, ratione dominij, & judicariæ potestatis, pertinent omnes rationales creaturæ, omnesque illarum volitiones & cogitationes presentes, præteritæ, vel futuræ.

Dices, quod licet cogitationes omnes hominum, quæ finale iudicium præcedunt, pertineant ad Christum ut iudicem, non tamen illæ quæ finale iudicium sequuntur, cum pro illis nec præmium nec pœnam sint accepturi; ac proinde ex eo quod omnia ad Christum spectantia, ab ipso per scientiam beatam, seu beatificam visionem cognoscantur, non sequitur ipsum per talem scientiam omnes actus futuros creaturarum rationalium agnoscere.

Sed contra primò: Cogitationes beatorum & damnatorum quas post finale iudicium habebunt, pertinent ad illorum præmium vel pœnam accidentalem: Sed ad iudicem spectant non solum actiones illæ quæ præmium aut pœnam merentur, sed etiam illæ quæ dantur in præmium, vel in pœnam: Ergo cogitationes quas beati & damnati post finale iudicium elicient, ad Christum ut iudicem spectant.

Secundò, Esto cogitationes illæ ad Christum ut iudicem non spectarent, ad ipsum tamen ut supremum omnium dominum non possunt non pertinere, cum Christo ut homini, ratione supremi dominij quod à Patre in omnes creaturas accepit, omnia sive quæ in cœlis, sive quæ in terra, sive quæ in inferno existunt, perfectissimè subjecta sint.

§. II.

Cervollaria notatu digna.

53. **E**X dictis inferes primò, Christum per scientiam beatam videre in verbo infinita accidentia, non tamen infinitas substantias.

Prima pars patet ex dictis, si enim intellectus Christi cognoscat in verbo per scientiam beatam omnia quæ quocumque modo sunt, fuerunt, & erunt, cum infinita accidentia successivè futura sint per totam æternitatem, nempe infinita cogitationes & affectiones Angelorum & hominum, sequitur necessariò Christum ut hominem videre in verbo infinita accidentia successivè futura. Ex quo probata manet secunda pars, cum enim substantiæ non sint entia successiva, sed permanentia, non datur, etiam in mensura æternitatis, numerus substantiarum actu infinitus.

54. Inferes secundò, Christum non successivè, sed simul, & à principio beatitudinis, omnia præsentia, præterita, & futura cognoscere: Tum quia illa cognoscit per scientiam beatam, seu visionem beatificam, quæ cum æternitate mensuretur, nullam successiorem, seu mutationem patitur. Unde Augustinus 5. de Trinit. cap. 16. de homine in statu beatitudinis loquens ait: *Non erunt volubiles nostra cogitationes, sed omnem scientiam nostram uno simul conspectu videbimus.* Tum etiam, quia intellectum nostrum plura simul non cognoscere, provenit ex eo quod illa per plures species cognoscat, unde omnia quæ per unam speciem representantur, potest simul intelligere: Sed quæ à Christo & alijs beatis cognoscuntur in verbo, unâ specie representantur, scilicet divinâ essentiâ: Ergo simul omnia cognoscuntur. Sic dicitur D. Thomas 1. p. quæst. 12. art. 10.

55. Inferes tertio, beatitudinem animæ Christi esse majorem beatitudine cujusvis creaturæ possibilis de lege ordinaria, non autem de potentia absoluta.

Prima pars probatur: Major vel minor perfectio visionis beatificæ, provenit ex majori vel minori lumine gloriæ, ut in Tractatu de visione beata ostensum est: Sed lumen gloriæ concessum animæ Christi, est perfectius & intensius lumine cujusvis creaturæ de lege Dei ordinaria possibilis; Ergo & ejus scientia seu visio beatifica. Minor probatur: Perfectio luminis gloriæ commensuratur perfectioni gratiæ habitualis, ad quam ut proprietas consequitur: Sed gratia habitualis Christi est major gratiâ omnium creaturarum, ut supra ostensum est: Ergo lumen gloriæ animæ Christi intensius est lumine cujusvis creaturæ de lege Dei ordinaria possibilis.

Eadem ratione suadetur secunda pars: Sicut enim gratia Christi de potentia absoluta potuit esse intensior, ita & ejus beatitudo: Sed potuit in hac majori intensione cujusvis alteri creaturæ communicari: Ergo potuit beatitudo puræ creaturæ esse major intensivè beatitudine animæ Christi, de potentia absoluta.

§. III.

Solvuntur objectiones.

56. **O**bjicies primò contra præcedentem conclusionem: Si beata Christi scientia ad omnia præsentia, præterita, & futura se extenderet, per illam cognosceret Christus quidquid Deus cog-

A noscit scientiâ visionis: Consequens non potest admitti: Ergo nec Antecedens. Sequela Majoris est evidens, nihil enim Deus cognoscit per scientiam visionis, præter futura, præterita, & præsentia. Minor verò probatur. Si Christus per scientiam beatam videret quidquid cognoscitur à Deo per scientiam visionis, comprehenderet talem scientiam: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Probatur sequela: Cognitio termini adæquati alicujus potentiz aut virtutis, est illius comprehensio, vel saltem infert illius comprehensionem, ut articulo præcedenti dicebamus: Ergo similiter cognitio objecti adæquati scientiæ Dei liberæ, quæ visionis dicitur, est, vel saltem infert comprehensionem illius, subindeque si beata Christi scientia se extenderet ad omnia præsentia, præterita, & futura, quæ sunt objectum adæquatum scientiæ visionis Dei, illam comprehenderet.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, utpote expressè contra S. Thomam hic art. 2. ad 2. ubi ait quod *anima Christi scit omnia quæ Deus in seipso cognoscit per scientiam visionis.* Et in resp. ad 3. asserit quod *scientia animæ Christi quam habet in verbo, parificatur scientiæ visionis quam Deus habet in seipso, quantum ad numerum scibilium.* Unde ad probationem in contrarium, nego sequelam Majoris, & ad illius probationem, concessio Antecedente, nego consequentiam, & paritatem: nam cognitio omnium ad quæ se extendit potentia, necessariò illam adæquat in modo cognoscibilitatis, ut constat ex dictis articulo præcedenti, ac proinde est vel infert comprehensionem illius: cognitio autem omnium ad quæ scientia libera terminatur, non adæquare debet necessariò modum intensivum cognoscibilitatis illius, quod necessarium esset ad ejus comprehensionem. Hæc solutio fundamentum habet in D. Thoma hic art. 2. ad 3. ubi docet scientiam animæ Christi quam habet in verbo, etsi parificetur scientiæ visionis quam Deus habet in seipso, quantum ad numerum scibilium, infinite ab illa quoad claritatem excedi. Si verò hujus discriminis rationem requiras, dico eam peti ex eo quod cognitio effectuum in causa habetur ex vi penetrationis causæ, & ideo ut ad omnes effectus contentos in causa terminetur, adæquata causæ penetratio requiritur: cognitio verò existentium in scientia Dei libera, vel in decreto, non habetur ex vi penetrationis decreti, sed tantum ex vi revelationis illius; ac proinde ut in decreto vel scientia libera res futuræ vel præsentis cognoscantur, illorum penetratio non requiritur, nec consequenter adæquatio cum modo vel in modo cognoscibilitatis illorum.

Quod ut magis percipiatur, & instantiæ quæ posset fieri in contrarium occurratur: Advertendum est, cognitionem existentium vel futurorum dupliciter considerari posse, scilicet vel prout terminatur ad eorum quidditatem, vel prout illorum tantum existentiam aut futuritatem attingit. Sumpta primo modo, plurimum cognitio, perfectiorem Dei cognitionem, & illius ut causæ penetrationem supponit; sumpta verò secundo modo, majorem penetrationem divinæ essentiæ non petit, sed tantum decreti liberi revelationem; unde aliquando minus beatus plura de existentibus aut futuris cognoscit, quam videat magis beatus (quia nimirum plura ad illius quam ad illius statum pertinent) & tamen minus beatus Deum minus perfectè videt, & essentiam divinam mi-

nus penetrat, quam magis beatus. Et in hoc sensu intelligendus est D. Thomas, dum ait 1. p. quæst. 12. art. 8. *Eorum quæ Deus facit vel facere potest, tantò aliquis intellectus plura cognoscit, quanto perfectius Deum videt.* Ibi enim loquitur de cognitione existentium, quantum ad eorum quidditatem, non verò de cognitione ipsorum, quoad an est, quæ sub hac ratione, non ex vi penetrationis divinæ essentiae, sed ex vi penetrationis seu revelationis divini decreti, habetur à beatis.

59. Objicies secundò: Si scientia Christi beata ad omnia præsentia, præterita, & futura se extendere, attingeret multitudinem actu infinitam: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet ex dictis paragrapho præcedenti, corollario 1. Minor autem probatur primò ex D. Thomæ hic art. 3. in corp. ubi sic ait: *Quantum igitur ad primum modum scientiæ* (scilicet scientiæ visionis) *anima Christi non scit infinita.* Ergo juxta D. Thomam, anima Christi per scientiam seu visionem beatam, ut visio est, non cognoscit multitudinem actu infinitam.

Secundò, Quæ repugnat esse, repugnat etiam per veram cognitionem cognosci: Sed repugnat dari multitudinem actu infinitam: Ergo & illam à Christo per scientiam beatam cognosci.

Tertiò, Cognitio quæ simul cognoscuntur infinita objecta, debet esse similiter infinita, Tum quia æquivalere debet infinitis cognitionibus divisivè ad singula illa objecta terminabilibus: Tum etiam quia si cognitio attingens in verbo duo objecta, est perfectior illà quæ solum attingit unum objectum, & cognitio attingens tria objecta, excedit in perfectione eam quæ duo solum attingit, & sic deinceps; illa quæ infinita objecta attinget in verbo, erit actu perfectionis infinita; quod tamen de scientia beata Christi dici non potest, quandoquidem cognitio animæ Christi, eo ipso quod creata est, debet esse finita.

60. Confirmatur: Cum dicitur animam Christi simul cognoscere in verbo infinita accidentia futura successivè, vel hoc intelligitur de cognitione confusa quæ cognoscuntur res in communi, vel de cognitione determinata quæ in particulari cognoscuntur: Non primum, tum quia cognitio confusa est valde imperfecta, atque adeò non decet animam Christi: Tum etiam quia cognitio accidentium successivè futurorum convenit Christo, in quantum est, ut diximus, omnium iudex: cognitio autem iudicis debet esse singulorum in particulari & distincta. Non etiam secundum, quia ad cognoscendum distinctè & in particulari infinita, opus est lumine & virtute cognoscitivà infinite intensà: si enim ad cognoscendum unum objectum, requiratur virtus & lumen ut unum; ad cognoscendum duo objecta, lumen intensum ut duo, & ita deinceps, manifestum relinquitur, ad simul cognoscenda infinita objecta, requiri lumen infinite intensum.

61. Respondeo, concessa sequela Majoris, negando Minorem. Ad primam probationem respondeo ex Cajetano hic art. 1. D. Thomam loqui de simpliciter entibus in actu, nempe de substantijs, non autem de secundum quid entibus in actu, scilicet de accidentibus: videntur enim ab anima Christi Domini cogitationes omnes beatorum & damnatorum, quæ quia per totam æternitatem à parte post sunt sibi invicem successivæ, necessario sunt infinitæ successivè in proprijs durationibus, actu verò in æternitate, quæ cum sit mensu-

ra infinita simul & indivisibilis, ambit & continet quæ in proprijs mensuris & durationibus sibi invicem succedere debent, ut in Tractatu de scientia Dei fusè exposuimus. Quod autem hæc sit mens S. Doctoris, constat primò, quia eius ratio sumpta ex eo quod generationes cessabunt, motu cæli cessante, solum probat de substantijs quæ sunt per generationem, non verò de accidentibus his quæ à motu cæli non dependent. Secundò quia art. 2. docet animam Christi videre in divina essentia omnia quæ Deus videt per scientiam visionis: Sed 1. p. quæst. 14. art. 12. asserit Deum per scientiam visionis infinita cognoscere: Ergo juxta ipsum animum Christi in verbo actu infinita cognoscit, ac proinde cum hic negat cognoscere infinita, loquitur de infinitis substantijs, non verò de accidentibus.

Ad secundam Minoris probationem, concessa Majori, distingo Minorem: Repugnat multitudinem actu infinita, in propria duratione, concedo Minorem: actu in nunc æternitatis, cum successione in proprijs durationibus, nego Minorem & Consequentiam.

Ad tertiam distingo Majorem: Cognitio quæ simul cognoscuntur infinita numero entia, debet esse infinita, extensivè, sive materialiter, concedo. Intensivè, sive formaliter, subdividuo: Si sint omnia specie diversa, concedo. Si solo numero differant (qualiter differunt inter se infinitæ cogitationes hominum futuræ per totam æternitatem) nego. Ratio disparitatis est, quia in infinita multitudine eorum quæ specie conveniunt, & solo numero differunt inter se, unum non addit supra aliud perfectionem formalem, sicut in multitudine specie distinctorum: unde quando dicitur in objectione, cognitio quæ Christus simul videt in verbo infinita, æquivalere debet infinitis cognitionibus: solo numero differentibus, concedo: specie diversis, nego. Similiter cum ugetur: cognitio attingens in verbo duo objecta, debet esse perfectior eà quæ unum ex illis objectis duntaxat attingit, extensivè, sive materialiter, concedo. Intensivè, sive formaliter, subdividuo: Si duo illa objecta differant specie, concedo. Si solo numero, nego. Et per hoc patet ad confirmationem: quamvis enim ad cognoscendum distinctè duo objecta specie diversa, requiratur lumen intensum ut duo; ad videndum tamen duo numerice tantum distincta, sufficit lumen ut unum ad ea extensum.

Potest etiam dici quod quando plura cognoscuntur in seipsis immediatè, & per speciem propriam & adæquatam, ad cognoscenda infinita objecta requiratur virtus, & lumen infinitum; non autem quando illa plura cognoscuntur in alio prius cognito, & per unam & eandem speciem, ut contingit in scientia beata Christi, quæ infinitas cogitationes hominum & Angelorum cognoscit in verbo per unicam speciem; scilicet per essentiam divinam, quæ est omnium similitudo perfecta. Solutio est D. Thomæ quæst. 20. de verit. art. 4. ad 10. ubi sic ait: *Scientiæ quantitas quæ attenditur secundum numerum scitorum, est ei quasi per accidens & materialis, & præcipue quando in multis scitis est una ratio sciendi, socius enim esset si diversis rationibus cognoscerentur. Sed illa quantitas quæ est ex efficacia cognitionis, scientiæ per se competit, quia quantitas talis attenditur secundum exitum operationis intellectualis ab intellectuali virtute.*

Objicies tertio: Si scientia beata Christi Do-

mini omnia præsentia, futura, & præterita cognosceret, æquè se extenderet ac scientia visionis Dei: Sed hoc non videtur dicendum: Ergo nec illud. Sequela Majoris videtur manifesta, scientia enim visionis in Deo non se extendit ad merè possibilis, sed duntaxat ad præsentia, præterita, & futura. Minor verò probatur: Cùm perfectio scientiæ ex numero objectorum ad quæ se extendit attendatur, si scientia Christi beata, cognoscat omnia quæ Deus scit scientiæ visionis, erit æquè perfecta ac scientia visionis quæ est in Deo: Sed hoc videtur absurdum: Ergo & illud.

63. Respondeo primò, negando sequelam Majoris, ad cuius probationem dici potest, quod objectum adæquatam scientiæ visionis Dei, non solum sunt entia positiva, existentia, vel futura, sed etiam negationes rerum quas Deus decrevit non producere, unde ex eo quod omnia entia positiva, existentia, vel futura, à scientia Christi beata cognoscantur, non sequitur quod attingat objectum adæquatam scientiæ liberæ seu visionis quæ est in Deo.

64. Respondeo secundò, datà Majori, negando Minorem, ad cuius probationem, distinguo Majorem. Si scientia Christi beata cognoscat omnia quæ Deus scit scientiæ visionis, erit æquè perfecta, materialiter & extensivè, ac scientia visionis Dei, concedo. Formaliter & intensivè, nego. Solutio est D. Thomæ hic art. 2. ad 3. ubi sic dicitur: *Quantitas scientiæ non solum attenditur secundum numerum scibilium, sed etiam secundum claritatem cognitionis. Quamvis igitur scientia anima Christi quam habet in verbo, parificetur scientiæ visionis quam Deus habet in seipso, quantum ad numerum scibilium, scientia tamen Dei excedit in infinitum, quantum ad claritatem cognitionis, scientiam anima Christi, quia lumen increatum divini intellectus, in infinitum excedit lumen creatum quodcumque receptum in anima Christi. Licet absolute loquendo scientia divina excedat scientiam anima Christi, non solum quantum ad modum cognoscendi, sed etiam quantum ad numerum scibilium. Quia nimirum scientia Dei, prout est simplicis intelligentiæ (sub qua ratione non distinguitur virtualiter, sed solâ connotatione diversi objecti materialis, à scientia visionis) ad omnia possibilis se extendit, non verò scientia Christi beata, ut docet idem S. Doctor in corpore ejusdem articuli, & nos articulo præcedenti fusè ostendimus.*

DISPUTATIO XVII.

De scientia infusa anima Christi.

Ad questionem 11. D. Thomæ.

Consideratâ scientiâ Christi beatâ, progredimur ad aliam speciem scientiæ Christi, quæ à Theologis indita seu infusa appellatur: circa quam plures & graves occurrunt difficultates, articulis sequentibus resolvendæ.

Tom. IV.

ARTICULVS PRIMVS.

An & quotuplex scientia per se infusa in Christo admittenda sit?

PRO intelligentia tituli, & hujus difficultatis resolutione, advertendum est, quod scientia potest dici dupliciter infusa, per se scilicet & per accidens. Illa dicitur infusa per accidens, quæ quantum est ex se acquiri potest per proprios actus ipsius intellectus, de facto tamen non sic acquiritur, quia Deus vult se solo illam producere, sicut fuit scientia Adæ, quæ ejusdem erat rationis cum illa quam communiter homines proprio sibi comparant labore, sed tamen per accidens fuit ei à Deo indita. Scientia verò infusa per se, est illa quæ non nisi à Deo causari potest. Quando ergo quarimus in præsentia, utrum in Christo sit scientia infusa, non loquimur de scientia infusa per accidens, seu per se acquisita, sed de ea quæ est infusa per se: de quæ etiam inquiremus, quotuplex illa fuerit in Christo, & an in illo solum fuerit scientia infusa supernaturalis, vel utrum præter supernaturalem, & ad objecta supernaturalia terminatam, alia naturalis, quæ res ordinis naturalis per species infusas modo angelico cognosceret, in eo constituenda sit?

§. I.

Utraque difficultas duplici conclusione resolvitur.

DICO primò: Præter scientiam beatam fuit in anima Christi Domini scientia per se infusa. Ita D. Thomas hic art. 1. & communiter Theologi, exceptis Nominalibus, Alensî, D. Bonaventurâ, & Durando, qui scientiam tantum beatam, & per se acquisitam tribuunt Christo.

Probatur primò conclusio ex Scriptura, asserit enim Apostolus, omnes thesauros sapientiæ & scientiæ Dei fuisse in Christo reconditos: Ergo necesse est ipsum habuisse scientiam per se infusam, quæ est nobilissima portio scientiæ supernaturalis, quæ ab Apostolo nominatur scientia Dei. Unde Joan. 7. mirantibus Judæis ac dicentibus: *Quomodo hic litteras scit cum non didicerit?* Respondit Jesus: *Mea doctrina non est mea, sed ejus qui misit me.* Hoc est non illam meâ industriâ acquisivi, non ab homine illam accepi neque didici, sed à Patre meo indita mihi fuit.

Addo quod ad scientiam per se infusam supernaturalem spectant dona illa Spiritus Sancti, quæ ad intellectum pertinent: illa autem fuisse in Christo disertè tradit Isaias cap. 11. verbis illis: *Flos de radice Jesse ascendet (Christus) & requiescet super eum Spiritus Domini: Spiritus sapientiæ & intellectus, Spiritus consilij, Spiritus scientiæ.* Unde multiplices hos Spiritus in Christo solo adunatos observat S. Gregorius 29. moralium cap. 16. ad illud: *Nunquid conjungere valebis micantes stellas Pleiadas?* quod adducto proposito loco Isaiæ, glossat in hunc modum [Redemptor noster in carne veniens, Pleiades junxit, quia operationes septiformis Spiritus, simul in se, & cunctas manentes habuit. De quo per Isaiam dicitur, *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiæ & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis,*

FFF